

Uppföljning av EU-valet i Malmö 2019

Valkansliet

Upprättad
Datum: 2019-09-02
Version: 1.0
Ansvarig: Daniel Olsson
Förvaltning: Valnämnden

Innehållsförteckning

Uppföljning av EU-valet i Malmö 2019	1
1. Europaparlamentsvalet 2019	4
2. Valadministration	5
2.1 Intern utvärdering	6
2.2 Utvärdering ordförande/vice ordföranden valdagen	7
2.3 Utvärdering teamledare förtidsröstning	7
2.4 Förslag på åtgärder	7
3. Vallokaler/röstningslokaler	7
3.1 Intern utvärdering	10
3.2 Utvärdering ordförande/vice ordföranden valdagen	10
3.3 Utvärdering teamledare förtidsröstning	11
3.4 Utvärdering valnämnden	11
3.5 Förslag på åtgärder	11
4. Valmaterial	12
4.1 Intern utvärdering	12
4.2 Utvärdering ordförande/vice ordföranden valdagen	13
4.3 Förslag på åtgärder	14
5. Transport/leverans	14
5.1 Intern utvärdering:	14
5.2 Utvärdering ordförande/vice ordföranden valdagen	15
5.3 Utvärdering vaktmästare valdagen	15
5.4 Utvärdering teamledare förtidsröstning	16
5.5 Förslag på åtgärder	16
6. Rekrytering/bemannning	16
6.1 Intern utvärdering:	17
6.2 Utvärdering ordförande/vice ordföranden valdagen	18
6.3 Utvärdering vaktmästare valdagen	18
6.4 Utvärdering teamledare förtidsröstning	18
6.5 Utvärdering valnämnden	18
6.6 Förslag på åtgärder	18
7. Utbildningar	19
7.1 Intern utvärdering:	19
7.2 Utvärdering ordförande/vice ordföranden valdagen	20
7.3 Utvärdering vaktmästare valdagen	20
7.4 Utvärdering teamledare förtidsröstning	21
7.5 Utvärdering valnämnden	21
7.6 Förslag på åtgärder	21
8. Mottagande av synpunkter och klagomål	21
8.1 Förslag på åtgärder	22
9. Arbetsmiljö	22
9.1 Intern utvärdering:	23
9.2 Förslag på åtgärder	24
10. Information	24
10.1 Intern utvärdering:	25
10.2 Förslag på åtgärder	25
11. Säkerhet	25
11.1 Intern utvärdering:	26
11.2 Utvärdering ordförande/vice ordföranden valdagen	26

11.3 Förslag på åtgärder	26
12. Övrigt	27
13. Uppföljning av utvärdering 2018	28
13.3 Valmaterial.....	29
13.4 Transport/leverans.....	29
13.5 Rekrytering/bemannning	30
13.6 Utbildningar	30
13.7 Information.....	31
13.8 Säkerhet	31

1. Europaparlamentsvalet 2019

Under 2019 har valnämnden fokuserat på planering, genomförande och utvärdering av Europaparlamentsvalet (EU-valet) som genomfördes i Malmö under perioden 8–26 maj 2019.

I Malmö var 242 519 personer röstberättigade till EU-valet 2019. Den positiva trend på ökat valdeltagande som har uppmärksammats både nationellt och lokalt under senare valår visade sig hålla i även under EU-valet 2019. Valdeltagandet i Malmö landade på 52,16 % vilket var en höjning med 2,75 procentenheter jämfört med 49,41 % år 2014 (under EU-valet 2009 låg valdeltagandet i Malmö på 43,14 %).

I Malmös västra valkrets röstade 57,32 % i EU-valet 2019 (höjning med 3,75 procentenheter sedan 2014)

I Malmös östra valkrets röstade 47,15 % i EU-valet 2019 (höjning med 1,73 procentenheter sedan 2014)

Antalet valdistrikt i Malmö under EU-valet var oförändrat sedan RKL-valet 2018, dvs 192 st. Sammanlagt har vallokaler till 192 valdistrikt förlagts i totalt 72 anläggningar under valdagen. Under förtidsröstningen erbjöds väljare möjligheten att förtidsrösta i totalt 24 röstningslokaler med geografisk spridning över Malmö.

Under valperioden 8–26 maj 2019 emottogs totalt röster från 69 070 förtidsröstare i Malmös röstningslokaler – av dessa väljare var 60 808 st. malmöbor medan 8 262 st. väljarröster levererades vidare till andra kommuner. Detta betyder att 45 % av Malmös röstande valde att förtidsrösta i EU-valet.

Ett nytt system utvecklades under 2018 för att kunna erbjuda malmöborna besök av ambulerande röstmottagare i de fall då väljaren med anledning av ålder, sjukdom eller funktionsnedsättning inte själv kan ta sig till vallokal. Detta system har modifierats inför EU-valet 2019, och även om antalet beställningar (29 st.) har minskat sedan RKL-valet 2018 (ca 85 st.) kan det konstateras att de ambulerande röstmottagarna även under detta val har fyllt en viktig funktion. Röstmottagarnas upplevelse har genomgående varit stor tacksamhet från de medborgare som gavs möjlighet att rösta i valet tack vare denna ambulerande tjänst.

I anslutning till det genomförda valet har en utvärderingsenkät skickats ut till samtliga teamledare som tjänstgjort under förtidsröstningen, samt en till samtliga ordföranden (192 st.) och vice ordföranden (192 st.) som tjänstgjort under valdagen. Ett digitalt utvärderingsformulär skickades även ut till samtliga tjänstgörande vaktmästare (97 st.) liksom ett digitalt utvärderingsformulär till valkansliets personal kring upplevd arbetsmiljö. Även valnämnden fick svara på en digital enkät kring deras observationer och reflektioner kring valprocessen. Resultaten från de olika utvärderingar har kort sammanfattats i detta dokument, men finns också som separata dokument.

2. Valadministration

Identifierad risk i Riskanalys 2019:

Brister i nytt valadministrativt system (Kaskelot).

Försening av driftsättning, driftsafbrott, bristande integration mot andra system.

Under valåret har valkansliets personalstorlek anpassats efter behov. Utöver ordinarie bemanning, valchef och valsamordnare/nämndsekreterare, har valkansliet under perioder stärkts upp med fyra assistenter, en förtidsröstningssamordnare samt tillgång till en stadsjurist.

För att bygga upp en erfarenhets- och kompetensbas kring förrättandet av val har anställning av en valassistent förlängts för att tillvarata den kunskap och de arbetsmetoder som under föregående val har utvecklats av inhyrd konsult (förtidsröstningssamordnare). Valnämnden och valkansliets personal har deltagit i utbildning som arrangerats av länsstyrelsen. Valkansliets personal har deltagit vid regional nätverksträff som arrangerades av SKL inför EU-valet.

Kaskelot, som under 2017 ersatte det tidigare valadministrativa systemet VALS, har använts vid administration av EU-valet i maj samt omval till kommunfullmäktige i Falun mars-april. Det valadministrativa systemet har till större del fungerat förtjänstfullt vad gäller administration av valdistrikt, vallokaler, bemanning, utbildning, arvodering och löneintegration. En stor del av valkansliets kommunikation gentemot röstmottagare har skett via Kaskelot. Fyra personer på valkansliet har erhållit behörighet och introduktion i det valadministrativa systemet för att på så vis minska sårbarheten vid eventuell frånvaro eller sjukdom. Valsamordnaren/nämndsekreterare ingår i ett nationellt nätverk för Kaskelot, med syfte att bedriva relevant utveckling av systemet tillsammans med leverantören.

I samarbete med Serviceförvaltningen har arvoden betalats ut via Kaskelot till 1 223 st. röstmottagare under valdagen, 12 st. mottagare under valnatten, 35 st. rösträknare under den s.k. onsdagsräkningen, 97 st. vaktmästare samt till 143 personer som fungerat röstmottagare vid förtidsröstningen under perioden 8–26 maj. Samtliga arvoden har betalats ut i juni 2019 enligt tidsplan.

Valkansliet har administrerat valnämndens sammanträden vid sex tillfällen enligt planering under perioden inför valdagen.

2.1 Intern utvärdering

Det valadministrativa systemet Kaskelot har varit funktionellt och använts flitigt inom många av valprocessens områden.

I samband med en uppgradering av systemet i februari 2019 uppstod inloggningsproblem som medförde att rekryteringen av röstmottagare fick starta senare än planerat. Trots detta har systemet till stor del bidragit till att rekryteringsprocessen och information gentemot röstmottagare kunnat effektiviseras och underlättats betydligt. Inte minst kunde det ansträngande arbetet med sena avhopp (ca 100 st.) under valets två föregående veckor hanteras på ett effektivt sätt genom Kaskelot. Information riktad till röstmottagare har till stor del skötts via Kaskelot på ett förtjänstfullt sätt.

I samband med EU-valet 2019 har valkansliet även kunnat inkludera arvodeshantering av förtidsröstmottagare i det valadministrativa systemet vilket ytterligare har underlättat valadministrationen.

Valkansliet har framfört att eventuella uppgraderingar behöver informeras om i förväg och helst planeras så att det inte sker under valprocessens planerings- och genomförandefas. Nödvändiga rutiner för att undvika denna problematik vid framtida val ska sammanställas.

2.2 Utvärdering ordförande/vice ordföranden valdagen

På en skala mellan 1 (*Mycket dåligt*) och 5 (*Mycket bra*) har tillfrågade ordföranden och vice ordföranden upplevt kommunikationen i allmänhet med valkansliet med ett medelvärde på 4,38 (jämfört med 3,83 efter RKL-valet 2018), och i synnerhet i samband med rekrytering som 4,15 (jämfört med 3,96 efter RKL-valet 2018).

2.3 Utvärdering teamledare förtidsröstning

I år genomfördes även en utvärdering med förtidsröstningens teamledare. Frågorna har besvarats på en skala av fyra alternativ (*Mycket bra*, *Bra*, *Dåligt* eller *Mycket dåligt*). På frågan hur de tyckt att kommunikationen med valkansliet har fungerat har 84 % svarat *Mycket bra* och 16 % svarat *Bra* (Jämförelse med tidigare år finns ej).

2.4 Förslag på åtgärder

- Införa en rutin som säkerställer att inga systemuppgraderingar av Kaskelot genomförs från det att rekryteringsprocessen inleds.
- Översyn av valdistrikten 2020 - 2021.
- Se över så att informationen på hemsidan uppfyller tillgänglighetskrav.

3. Vallokaler/röstningslokaler

Identifierad risk i Riskanalys 2019:

Saknad av vallokaler i förhållande till valdistrikt.

Valkansliet identifierar/ bokar för få vallokaler.

Vallokaler kan inför valdagen bli obrukbara pga. olyckor, brand eller sabotage.

Vid EU-valet 2019 var antalet valdistrikt oförändrat sedan RKL-valet 2018, dvs 192 st. Sammanlagt har vallokaler till 192 valdistrikt förlagts i totalt 72 anläggningar (jämfört med 69 st. anläggningar 2018). I görligaste mån har samma anläggningar som använts under valdagen 2018 även tjänstgjort som vallokaler under valdagen 2019. Detta främst med hänsyn till väljarna men även till röstmottagarna.

Efter utvärderingen av RKL-valet 2018 valde valkansliet att inför 2019 års EU-val närmare granska de valdistrikt vars vallokaler upplevts som trånga och otillgängliga. Valkansliet har särskilt kontrollerat tillgänglighet i några av dessa utvalda lokaler men också på nya alternativa anläggningar. I samband med granskningen kunde några valdistrikt byta lokal till annan mer lämplig närliggande. Främst förskolelokaler tenderar att vara mindre lämpliga som vallokaler pga. trånga utrymmen och olämpligt möblemang som bidrar till dålig arbetsmiljö och känslighet för trängsel och köbildning. Med detta i åtanke har valkansliet undersökt möjligheter att byta så många förskolor som möjligt inför EU-valet 2019. Särskilt har möjligheter att använda sporthallar undersökts varpå en särskild kontakt med Fritidsförvaltningen har etablerats med ökat samarbete kring bokning av anläggningar och med rekrytering av vaktmästare.

De nya vallokalerna har valts utifrån principer om geografisk närhet till röstaren, tillgänglighet och ändamålsenlighet. I samråd med tillgänglighetsrådgivare från Stadsbyggnadskontoret har lokalansvarig granskat de nya lokalernas tillgänglighet. Arbetsmiljömässiga aspekter har tagits i beaktning, såsom huruvida lokalerna är anpassade till möblering och ljudvolym under valdagen.

De ramper som ansågs vara nödvändiga ur ett tillgänglighetsperspektiv installerades i anknötning till en vallokal under valdagen (Ribersborgsskolan). I övrigt har inga andra vallokaler krävt tillgänglighetsanpassning. Samtliga 192 distrikt hade identifierade vallokaler i ett tidigt skede inför valdagen, liksom alternativa reservlokaler i nära anslutning till aktuella vallokaler. Samtliga utvalda vallokaler erbjöd röstning under valdagen varpå antalet vallokaler och dess duglighet bör betraktas som tillräcklig.

Följande förändringar av vallokaler genomfördes under inför EU-valet:

- Valdistrikten Bulltofta-Valdermarsro, Kirsebergsstaden SO och Johanneslust flyttades från Bulltofta förskola till Bulltoftaskolan. Bulltoftaskolan har använts under tidigare val, men inte under 2018 då en eventuell renovering planerade
- Valdistrikten Rönneholmsparken, Rönneholm-Mariedalsvägen, Rönneholm SO och Rönneholm NV flyttades från Gyllebo förskola till Slottstadens skola, då förskolans lokaler upplevdes som trånga och möblerna som olämpliga under RKL 2018.

- Valdistrikt *Borgmästaregården S* och *Borgmästaregården N* flyttades från Stadionparkens förskola till Isstadion på Baltiska hallen, vars utrymme bedöms vara lämpligare för placering av vallokaler.
- Valdistriktet *Ö Sorgenfri-Brantevik* flyttades från Annelunds förskola till Stenkulaskolan. Detta innebär en avlastning för Annelunds förskola som dock behåller två valdistrikt.
- Valdistrikt *Rönneholm NO, Ribersborg SO, Ribersborg NO* och *Ribersborg-Regementsgatan* flyttades från Ribersborgs förskola till den nybyggda Hästhagens sporthall.
- Valdistrikt *Gamla staden-Österport* och *Gamla staden-Caroli* flyttades från Rådhuset till Malmö Latinskolas sporthall för att avlasta Rådhuset under valdagen och valnatten.
- Valdistrikt *Rådmansvängen-S Förstadsgatan* och *Rådmansvängen-Tandläkarbögskolan* flyttades från Tandvårdshögskolan till Malmö International School.
- Valdistriktet *Spårvägen* flyttades från Mottagningskolan Mosaik till närliggande Rönnenskolan då dess lokaler anses vara mer tillgängliga och därmed lämpligare som vallokaler.
- Valdistrikt *Västra hamnen-Dockan* och *Västra hamnen-Fullriggaren* flyttades från Kockum Fritid till Stapelbäddskolan.
- Valdistrikt *Bellevuegården V* och *Bellevuegården Ö* flyttades från Bellevuegårdsbiblioteket till Bellevue Gymnasium. Biblioteket upplevdes som för litet under valdagen och ledningen framförde en önskan om att ej tjäna som vallokal under EP-valet 2019.
- Valdistriktet *Limhamns hamn* flyttades till Glasbruksskolan för att undvika de långa köer av väljare som bildades under RKL-valet 2018.

Samtliga lokalansvariga kontaktades i god tid och har skriftligen eller muntligen bekräftat kännedom om valnämndens nyttjande av deras lokaler under EU-valet 2019.

Förtidsröstning har erbjudits i 24 st. röstningslokaler under perioden 8–26 maj. Röstningslokalerna var geografiskt spridda över staden och bestod av 10 st. köpcentrum, 10 st. bibliotek samt ytterligare fyra strategiskt viktiga platser (Centralstationen, Malmö Universitet, Kockum Fritid och Stadshuset). På valdagen erbjöds förtidsröstning i tre röstningslokaler varav två hade samma öppettider som övriga vallokaler (kl. 08.00-21.00).

Institutionsröstning har erbjudits på 48 platser med spridning över hela Malmö med mottagning av röster från 605 väljare.

Precis som vid RKL-valet 2019, gavs allmänheten möjlighet att begära besök av ambulerande röstmottagare i de fall röstare inte hade möjlighet att budrösta eller på egen hand kan ta sig till röstningslokal/vallokal pga sjukdom, ålder eller funktionsnedsättning. Fyra ambulerande team (två personer i respektive team) kombinerade hembesök med traditionell institutionsröstning, och i samarbete med bl.a. Hälsa- vård- och omsorgsförvaltningen gjordes en kartläggning av behovet vilket kombinerades med ett flexibelt system för allmänheten att boka hembesök t.o.m. 26 maj. Ett av de fyra ambulerande teamen hade i uppdrag att främst hantera röstmottagningen på sjukhusområdet (SUS). Totalt beställde 29

personer besök av ambulerande röstmottagare.

3.1 Intern utvärdering

Under förtidsröstningen har i stor utsträckning samma lokaler som tidigare år använts. På vissa platser har samma anläggning, men nya lokaler tagits i bruk. Vissa av dessa har varit svåra att hitta till eller inte varit helt optimala för ändamålet. En röstningslokal upprättades i en korridor på Rosengårdsbiblioteket, vilket är olämpligt ur både ett väljare- och röstmottagarperspektiv. Enstaka röstningslokaler var också svåra att hitta till i större anläggningar.

Med anledning av att en lagändring trätt i kraft inför EU-valet 2019 för att garantera valhemlighet har insynsskydd byggts på samtliga valsedelställen under förtidsröstningen. Ställens placering i vissa av lokalerna gjorde dock att det fortfarande fanns risk för viss insyn vid valsedelställen. Placering av valbås bör därför tas i särskilt beaktande då lokalerna väljs ut.

Vallokalernas synlighet på valdagen har förbättrats avsevärt med hjälp av trottoarpratarna som samtliga vallokaler har utrustats med.

Rådhusets vallokaler är problematiska med tanke på att samtliga distrikt anländer till Rådhuset efter räkning samt att Länsstyrelsen har sin mottagning på plats. Detta upplevs som störande för valdistrikten som räknar. Inför EU-valet 2019 flyttades två av fyra distrikt till Malmö Latinskolas sporthall, vilket lämnade mer utrymme för de två valdistrikt som fanns kvar. De två valdistrikt som blev kvar på Rådhuset placerades i utrymmet utanför Rådhushallen och har därför kunnat arbeta mer ostört vid röstningen på kvällen vilket var mycket uppskattat.

Vid den obligatoriska utbildningen för vaktmästare framhölls särskilt vilka tider vallokalerna senast skulle vara iordningsställda på valdagens morgon. Detta har förmodligen bidragit till den större uppskattning som ordföranden gett uttryck för. Dock bör det ses över huruvida röstmottagare ska påbörja sin tjänstgöring tidigare på valdagen för att minska stress och för att säkerställa att öppnandet kan ske på utsatt tid.

3.2 Utvärdering ordförande/vice ordföranden valdagen

På en skala mellan 1 (*Mycket dåligt*) och 5 (*Mycket bra*) har tillfrågade ordföranden och vice ordföranden upplevt samarbetet med vaktmästare på respektive vallokal med ett medelvärde på 4,47 (jämfört med 4,16 efter RKL-valet 2018).

Ett fåtal ordförande/vice ordförande har påpekat att den lokal de har tjänstgjort i har varit trång och haft smala korridorer. Synpunkter från ordförande / vice ordförande om att vallokalen inte var tillräckligt iordningsställd har inkommit från två av totalt 192 valdistrikt.

3.3 Utvärdering teamledare förtidsröstning

På frågan kring hur väl röstningslokalen fungerat under förtidsröstningen har teamledare svarat på en skala med fyra alternativ (*Mycket bra*, *Bra*, *Dåligt* och *Mycket dåligt*). Av de svarande ansåg 38,4 % att röstningslokalen har fungerat *Mycket bra*, och 46,1 % svarade *Bra*. 11,5 % av de svarande har svarat *Dåligt* och 3,8 % har svarat *Mycket dåligt*. Valsedelställets placering, ljusinsläpp och synlighet för väljarna har angivits som anledningar vid svar *Dåligt* eller *Mycket dåligt*.

3.4 Utvärdering valnämnden

På en skala med fyra alternativ (*Mycket bra*, *Bra*, *Dåligt* och *Mycket dåligt*) har 37,5 % av de svarande upplevt tillgängligheten i vallokalerna på valdagen som *Mycket bra*, och 62,5 % upplevde tillgängligheten i vallokalerna som *Bra*. Det har även inkommit synpunkter om att valsedelställen i en del vallokaler inte har placerats på ett tillgängligt sätt.

På en skala med fyra alternativ (*Mycket bra*, *Bra*, *Dåligt* och *Mycket dåligt*) har 75 % av de svarande upplevt placeringen av valsedelstätt och valbås i vallokalerna på valdagen som *Bra* och 12,5 % upplevde placeringen som *Mycket bra*. 12,5 % upplevde placeringen som *Dålig*.

På en skala med fyra alternativ (*Mycket bra*, *Bra*, *Dåligt* och *Mycket dåligt*) har 75 % av de svarande upplevt placeringen av valsedelstätt och valbås i röstningslokalerna under förtidsröstningen som *Bra* och 12,5 % svarade *Mycket bra*. 12,5% upplevde placeringen som *Dålig*.

3.5 Förslag på åtgärder

- Fortsätta arbetet med att ersätta förskolor med större lokaler och sporthallar.
- Tydliggöra vilka rum som ska användas som vallokal i respektive byggnad.
- Etablera kontakt med skolledningen på en mer central nivå.
- Etablera kontakt med lokalsamordnare på förvaltningsnivå.
- Samordna öppettiderna för biblioteken under förtidsröstningen.
- Tydlig genomgång av valsedelställets placering tidigt i processen av val av röstningslokaler.

4. Valmaterial

Identifierade risker i Riskanalys 2018:

Risk för att nödvändigt valmaterial förstörs till följd av brand, vattenskador, stöld eller vandalisering.

Leverans av valmaterial uteblir.

Bristfällig packning av valmaterial vilket kan leda till att valmaterial saknas i vallokaler.

Valsedlar tar slut eller försvinner.

Risk för att elektronisk utrustning hamnar på villovägar på grund av bristande rutiner och register.

Inför RKL-valet 2018 har valnämndens lagerlokal i samarbete med Malmö stads enhet för trygghet och säkerhet (ETOS) utrustats med inbrottslarm och brandlarm med tillhörande brandsläckare och uppdatering av utrymningsplan. Lagerlokalen var således väl utrustad för valet 2019. Inför EU-valet utrustades lagerlokalen även med skumsprinklers.

Samtligt valmaterial har förvarats på träpallar för att minimera risk för vattenskador vid eventuell översvämning. Inga fall av vandalisering, inbrott, översvämningar eller brand har förekommit inför, under eller efter valet. Samtliga vallokaler hade inför valdagen erhållit valbås och valurnor med tillhörande valmaterial.

En stor mängd valmaterial har beställts in och extra personal har hyrts in för att utföra sortering och paketering till vallokaler och röstningslokaler. Efter 2018, då stickprov och kontroller visade en rad brister, strukturerades arbetet om och valkansliets personal stod för en del av packningen, och externt inhyrd personal för resterande arbete. Ny personal och kontinuerlig kontroll av packning gjorde att materialet som skickades ut under valdagen var komplett. Ett fåtal vallokaler saknade enstaka artiklar, som utan problem kunde köras ut under valdagens morgon.

Inför förtidsröstningen 2018 hade 30 st. begagnade datorer köpts in från Hälsa-, vård och omsorgsförvaltningen (HVOF) och utrustats med certifikat. Samtliga återanvändes 2019 och kontrollerades innan förtidsröstningens start av it-tekniker från IT-service. För att säkerställa att samtliga hanterades av ansvarig personal på röstningslokalerna upprättades dokument för utlämning och återlämning av teknisk utrustning som skrevs på av vardera lokals teamledare.

4.1 Intern utvärdering

Då flertalet fel uppdagats i packningen inför RKL 2018 hade ny personal till packningen rekryterats inför EU-val 2019. Detta innebar ett mycket lugnare och mer korrekt förfarande vilket minskade arbetsbördan för valkansliet under valdagen betydligt i jämförelse med föregående val. Risken att valmaterial skulle ta slut i vallokalerna hade dessutom minskat i samband med att packningen var mer generös och med bättre marginaler än vid föregående år. Trots enstaka rapporter om valsedelssabotage, saknades inte valsedlar på någon plats under varken förtidsröstning eller valdag. De goda marginalerna tillsammans med uppmärksamma röstmottagare gjorde att tillfälliga slut på valsedlar i valsedelställen direkt kunde åtgärdas.

Beställningen av valmaterialet gjordes framför allt vid ett enda tillfälle inför EU-valet 2019. Inför RKL-valet 2018 gjordes flertalet extrabeställningar under valperiodens gång, vilket indikerar att vår uppskattning kring mängden valmaterial varit mer korrekt under 2019. Inventering efter RKL 2018 hade gjorts under hösten vilket underlättat i uppskattningen av behovet av nytt material.

Urnorna var inte optimalt konstruerade för ett enskilt val. Urnorna består av väggar som avser avskilja röster till tre olika val, som brukligt vid val till riksdag, kommun och landsting. Under EU-valet skall dock endast röst till ett val emottagas, vilket visade sig svårt då ett fåtal av urnorna var konstruerade på så vis att väggarna fyllde en funktion för att upprätthålla urnans lock. Dessa väggar monterades ner under packningen och skickades med just dessa urnor. Trots att de bifogades visade det sig svårt för röstmottagarna i enstaka vallokaler att under valdagens morgon ställa in väggarna i valurnan. Dessa urnor kan utan problem brukas i kommande RKL-val, men då en vallokal fick vänta några minuter med att öppna vallokalen tills det att en ny urna körts ut på morgonen är det problematiskt att använda dem under kommande val med enbart en valsedel så som EU-val. Inför nästa EU-val eller eventuell folkomröstning bör dessa bytas ut – en mindre åtgärd då det handlar om runt ett tiotal urnor. För att underlätta rösthanteringen och ge ett förtroendefullt intryck till väljarna så lät valkansliet montera fast extra lock som täckte två av tre springor i samtliga valurnor.

Enskild person på valkansliet fick ett koordinerande ansvar kring paketering av valmaterial, men uppgiften involverade större delen av valkansliet som också på ett smidigt sätt deltog i färdigställandet av de valdistriktspecifika ordförandekuverten som var kompletta i samtliga valdistrikt på valdagen. Gatupratere hade köpts in inför valet 2019, vilket visade sig vara mycket behjälpliga i att öka synligheten av vallokalerna.

Paketeringen av materialet förflöt generellt sett mycket bra. Dock har lagerlokalerna visat sig vara trånga och svårframkomliga då allt material är beställt och ska fördelas ut i urnorna. De sista dagarna innan valet krävdes även en stor insats av såväl kanslipersonal som externt inhyrd personal för att färdigställa urnorna, vilket var något påfrestande. En gedigen planering av packningen kan hjälpa till att undvika detta inför kommande val.

4.2 Utvärdering ordförande/vice ordföranden valdagen

Det väl tilltagna valmaterialet med bättre kvalitet var i allmänhet mycket uppskattat av röstmottagarna. Att skicka med godis till alla vallokaler uppmärksammades på flera håll som något positivt. I en vallokal fick godiset plockas bort då det innehöll jordnötter och en elev på skolan i fråga var starkt allergisk. Några saknade även en materiallista i urnan för att kontrollera att alla artiklar fanns med.

På en skala mellan 1 (*Mycket dåligt*) och 5 (*Mycket bra*) har tillfrågade ordföranden och vice ordföranden upplevt att de nya insynsskydderna fungerat med att stärka väljarens valhemlighet med ett medelvärde på 3,78.

4.3 Förslag på åtgärder

- Undersöka möjligheter till annan lagerlokal för optimal förvaring och paketering innan val 2022.
- Noggrann inventering även inför val 2022, såväl beställt valmaterial som urnor.
- Översyn av urnor i avseende adresslappar och valsigill. Detta bör ske i god tid innan valet äger rum för att ge möjlighet till inköp och leverans av nya urnor.
- Utskriven materiallista bör skickas med i urnorna under valet 2022.
- En tydlig och gedigen planering av packningsförfarandet för att säkerställa att packningen blir klar i tidigt skede och under rimligt tempo.

5. Transport/leverans

Identifierad risk i Riskanalys 2018:

Bristfällig frakt av valsedlar från och till vallokaler.

Förtidsröster inte kommer ut till vallokaler under valdagen och att röster inte fraktas korrekt till Rådhuset på valkvällen.

Bristande avtalshantering.

Best Transport AB anlätades för att transportera ut valmaterial till samtliga vallokaler samt efter valdagen åter leverera valmaterialet till lagerlokal. Upphandlingsenheten har varit behjälplig vid framställning av avtal och två förberedande möten har genomförts på lagerlokal för att säkerställa transport och framställning av transportschema. Best förseddes med en detaljerad körlista med kontaktpersoner och valurnorna iordningsställdes i lagerlokalen i enlighet med körlista.

Ett avtal har upprättats med PostNord kring ansvar för hantering av upphämtning, förvaring, sortering och utlämning av förtidsröster. Upphandlingsenheten har även varit valkansliet behjälplig vid framställning av detta avropsavtal för att undvika felaktiga eller bristfälliga avtal som bryter mot gällande rätt.

Samtliga valdistrikt transporterade respektive vallokals kompletta valsedlar till Rådhuset efter räkning. Sista valdistrikt anlände kl. 23.55.

Transport av valmaterial i samband med förtidsröstning har genomförts av Malmö Mäss-Service.

5.1 Intern utvärdering:

Ett utmärkt fungerande samarbete med Malmö Mäss-Service som har installerat röstningslokalerna med anpassning till lokalernas öppettider samt med kontinuerlig service vid behov (ex. uppkomna skador, el-arbete, skyltningar mm). Av praktiska skäl ansvarar Mäss-Service även för lagring av röstningslokalerna mellan valperioderna.

En del svårigheter har vid tidigare val förekommit kring tidplan för daglig upphämtning av förtidsröster i röstningslokalerna. Inför EU-valet fördes därför en dialog med PostNord där krav ställdes på att PostNords transportbilar bemannades av två personal för att underlätta kommunikation med röstmottagare, öka flexibiliteten, minska stress samt höja säkerheten kring hanteringen av förtidsröster.

Under valdagen utförde PostNord leverans av förtidsröster punktligt och enligt avtal till vallokalerna. Post Nord har i övrigt varit hjälpsamma och tydliga kring tillhandahållande av information om antal inkomna förtidsröster mm.

Det glädjande beskedet från PostNord om att valnämndens ledamöter tilläts följa med vid leverans av förtidsröster till vallokalerna på valdagen byttes snabbt till irritation då denna möjlighet plötsligt nekades på valdagens morgon. Best Transport ABs transport av valmaterial inför och efter valdagen har skett klanderfritt och med hög grad av flexibilitet vid behov. Best förseddes med en detaljerad körlista med kontaktpersoner vilken Best lovordade och som med mindre justeringar ansågs vara ett utmärkt redskap för leveransen.

Vaktmästarna ansågs vara väl införstådda i sin uppgift och gjorde överlag ett mycket bra arbete med att ta hand om valmaterial vid mottagning samt vid återleverans.

5.2 Utvärdering ordförande/vice ordföranden valdagen

Samtliga vallokaler erhöll sina förtidsröster på valdagens förmiddag under förbestämt tidsintervall och på ett avtalsenligt sätt. Endast en vallokal erhöll en större mängd röster (ca 40 st) som tillhörde annat valdistrikt.

Med anledning av att antalet förtidsröster som anländer under valdagen till vallokaler har vuxit så har önskan uttryckts om att förtidsrösterna borde levereras tidigare under valdagen för att mer tid ska kunna ges för hantering.

5.3 Utvärdering vaktmästare valdagen

På en skala med fyra alternativ (Mycket bra, Bra, Dåligt och Mycket dåligt) har 97,9 % av de svarande vaktmästarna upplevt rutinerna för transport och leverans av valmaterial som Mycket bra eller Bra. 36,2 % svarade Mycket bra och 61,7 % svarade Bra. 2,1 % har upplevt rutinerna för transport och leverans av valmaterial som Dåliga. Det goda resultatet kan jämföras med samma fråga efter RKL-valet 2018 då 97,8% svarade att rutinerna kring transport var Mycket bra eller Bra. Det faktum att företaget som levererar valmaterialet har lyckats upprätthålla en mycket god leverans under två val är naturligtvis en viktig förutsättning för valets genomförande, men också för att vaktmästare vill tjänstgöra under framtida val.

5.4 Utvärdering teamledare förtidsröstning

Samtliga respondenter har svarat att samarbetet med PostNord kring rutiner för leverans och transport har fungerat *Mycket bra* eller *Bra*. 80,7 % ansåg att det fungerat *Mycket bra* och 19,2 % svarade *Bra*.

5.5 Förslag på åtgärder

- Översikt av avtalet med PostNord för att utforska möjligheter till förbättringar.

6. Rekrytering/bemannning

Identifierad risk i Riskanalys 2019:

Sjukdom och andra anledningar leder till stort anhop och därmed brist på röstmottagare under förtidsröstning och valdag.

Lågt intresse kring tjänstgöring som ordförande.

Vaktmästare uteblir på valdagen eller vid avslut.

I första hand tillfrågades röstmottagare som tjänstgjort vid föregående val. Därefter tillfrågades personer som inkommit med en intresseanmälan. Valnämndens antagna riktlinjer avseende tillsättande av röstmottagare tillämpades liksom valnämndens beslut om att personer som kandiderar på lista eller som har en tydlig politisk anknytning inte skulle förordnas till röstmottagare. Tre personer nekades placering med anledning av att dessa hade politiska uppdrag, och fyra omplaceringar fick genomföras med anledning av nära släktskap mellan ordförande och viceordförande. Arvodet till röstmottagarna var oförändrat sedan RKL-valet 2018.

Ett noggrant arbete har lagts ner på att skapa en jämn fördelning av kvinnor och män till ordförandeuppdrag på valdagen. Åldersspridning har kartlagts och en förnyingsprocess ansågs vara nödvändig till den s.k. onsdagsräkningen. Med hjälp av könsuppdelad statistik kan vi konstatera att för totalt rekryterade ordföranden är könsfördelningen 49% kvinnor och 51% män.

En ansträngning har även gjorts för att placera röstmottagare i geografisk närhet till sin hemadress vilket har uppskattats av röstmottagare.

En uppmaning till att inkomma med en intresseanmälan om deltagande som röstmottagare publicerades internt på Komin.

Röstmottagare påbörjade röstmottagning i röstningslokalerna 8 maj, och totalt rekryterades 135 st. röstmottagare för att tjänstgöra under förtidsröstning varav åtta personer, indelade i fyra team, fick särskild utbildning för att hantera ambulerande röstmottagning.

Lagförändring om krav på utökat insynsskydd för valsedelstall har inneburit att extra röstmottagare har rekryterats för att hantera köbildningar samt garantera att ordning råder i valsedelställen. Detta i kombination med att hanteringen av förtidsröster under RKL-valet 2018 var mer tidskrävande än tidigare så uttrycktes önskemål om fler röstmottagare i vallokalerna. Under

EU-valet 2019 rekryterades ytterligare en röstmottagare till de valdistrikten med över 1 300 personer i röstlängden, samt de distrikten med tidigare högt valdeltagande. Totalt rekryterade 1 224 st. röstmottagare för att tjänstgöra under valdagen den 26 maj vilket bidrog till att samtliga valdistrikt kunde lämna in alla räknade röster på Rådhuset innan kl 24.00 på valnatten.

97 st. vaktmästare rekryterades inför valdagen och såg till att samtliga vallokaler var öppna under valdagen. 12 st. mottagare har rekryterats till valnatten (en mindre utökning för att minska köbildning). Indirekt via Länsstyrelsen bemannade valnämnden även en mottagning på valnatten med ytterligare ca 30 personer, rekryterade av länsstyrelsen, som bidrog till att mottagningen på valnatten kunde ske tryggt och smidigt.

Under valdagen var åtta personer i tjänst från valkansliet samt ytterligare två resurspersoner som förberetts för uppgiften. Minst tre personer var under ständig bemanning av telefonslinga för att besvara frågor tillsammans med juridiskt sakkunnig. Under valdagen gjorde valnämndens ledamöter besök i vallokaler utifrån sammanställt schema med spridning över hela Malmö.

Under onsdagsräkningen tjänstgjorde fyra personer från valkansliet, en juridiskt sakkunnig samt ledamöter från valnämnden.

6.1 Intern utvärdering:

Det har varit stort intresse för att arbeta som röstmottagare under EU-valets förtidsröstning, valdag och onsdagsräkning.

Det mycket stora och positiva gensvar som följde på uppmaningen som publicerades på Komin om att skicka in intresseanmälan om tjänstgörande som röstmottagare har verkligen underlättat rekryteringsprocessen. Den reservbas på ca 100 personer som upprättades kom att vara en av nyckelfaktorerna till att samtliga vallokaler och röstningslokaler har varit fullt bemannade under hela perioden trots ett stort antal avhoppare som anmälde in under förtidsröstningen och i nära anslutning till valdagen.

Rekryteringen av vaktmästare till vallokalerna har fungerat betydligt bättre än vid RKL-valet 2018. Samtliga vaktmästare som tjänstgjorde vid föregående val har visat intresse för att ställa upp igen, däremot har alla inte blivit tillfrågade då en del vallokaler har bytts ut. En möjlig faktor till varför vaktmästarna har haft ett större intresse till att tjänstgöra under EU-valet 2019 kan bero på att de har fått bättre kännedom om vilket arvode som kommer betalas ut, vilket inte var lika tydligt inför RKL-valen 2018.

Då det efter RKL-valet 2018 visade sig att löneskillnaderna mellan vaktmästarna var väldigt stora fattade valnämnden ett beslut om en justering av antalet valdistrikt som en ensam vaktmästare tillåts ansvara för. Som ensam vaktmästare kunde man under EU-valet 2019 som mest ansvara för tre valdistrikt. Denna lösning minskade löneskillnaderna något. Valkansliet planerar dock att under mellanvalsåren göra en större översyn över vaktmästarnas arvoderingsystem i syfte att hitta ett mer rättvist och enklare system.

Vaktmästarna har i allt väsentligt utfört sitt uppdrag på ett tillfredställande sätt under valdagen. Instruktionsmanualen har uppdaterats och förtydligats sedan föregående val, och utbildningstillfället har fått ett annat upplägg där vaktmästarna bland annat har fått ta del av illustrationer på hur möbleringen i vallokalen ska se ut.

Rekrytering till onsdagsräkningen skedde mycket smidigt då intresset bland ordföranden/vice ordföranden av att tjänstgöra var mycket stort.

6.2 Utvärdering ordförande/vice ordföranden valdagen

På en skala mellan 1 (*Mycket dåligt*) och 5 (*Mycket bra*) har tillfrågade ordföranden och vice ordföranden upplevt att informationen från valkansliet i samband med rekrytering i samband med rekrytering med ett medelvärde på 4,15 (jämfört med 3,96 efter RKL-valet 2018).

6.3 Utvärdering vaktmästare valdagen

På en skala med fyra alternativ (*Mycket bra*, *Bra*, *Dåligt* och *Mycket dåligt*) har 98 % av vaktmästarna svarat att de upplevt information från valkansliet som *Mycket bra* eller *Bra*. 63,3 % svarade *Mycket bra* och 35,7% svarade *Bra*. 2 % har upplevt informationen från valkansliet som *Dåligt*. Detta är en ökning från förra året då ca 86% svarade att de upplevde informationen som *Mycket bra* eller *Bra*.

6.4 Utvärdering teamledare förtidsröstning

På en skala med fyra alternativ (*Mycket troligt*, *Troligt*, *Ej troligt* och *Inte alls troligt*) har 84,6 % svarat *Mycket troligt* på frågan om de vill tjänstgöra som röstmottagare även kommande val. 7,6 % har svarat *Troligt*, och 3,8 % vardera har svarat *Ej troligt* eller *Inte alls troligt*. En person har angivit sin ålder som anledning till att hen inte ser sig själv arbeta i fler val.

6.5 Utvärdering valnämnden

På en skala med fyra alternativ (*Mycket bra*, *Bra*, *Dåligt* och *Mycket dåligt*) har 100% av de svarande upplevt röstmottagarnas förmåga att organisera arbetet i vallokalen som *Mycket bra* eller *Bra* (50% svarade *Mycket bra* och 50% svarade *Bra*).

6.6 Förslag på åtgärder

- Se över rekryteringsbasen för förtidsröstningsmottagare.
- Se över rekryteringen av vaktmästare.
- Översyn av arvoderingssystemet.
- Utöka valkansliets bemanning på Rådhuset under valnatten från två till tre personer.

7. Utbildningar

Identifierad risk i Riskanalys 2019:

Bristfällig kunskap hos- och förberedelse av röstmottagare inför val.

Röstmottagares svårighet med att följa regler och föreskrifter kring hantering av väljare, röstmottagande och rösträkning.

Risk att röstberättigad blir nekad att rösta pga. att fel har gjorts av valförrättare i röstlängden (fel namn har strukits).

Upplägg och innehåll i de förberedande utbildningarna riktade till röstmottagare och vaktmästare har omarbetats. Med utgångspunkt från utvärderingarna efter RKL-valet 2018 har utbildningarna inför EU-valet anpassats efter deltagarnas uppdrag och tidigare erfarenheter; utbildningar särskilt riktade till ordförande/vice ordföranden respektive erfarna röstmottagare och nya röstmottagare. Tidigare utvärderingar uttrycker ett behov bland röstmottagarna om mer praktiska inslag vilket föranledde rekrytering av två nya utbildare med lång praktisk erfarenhet av arbete i vallokal.

Sammanlagt har 18 utbildningstillfällen planerats inför valet. Samtliga utbildningstillfällen genomfördes enligt planering. Utbildningarna har varit anpassade efter den målgrupp de har riktat sig till; röstmottagare under förtidsröstning, teamledare/ambulerande röstmottagare under förtidsröstning, erfarna respektive oerfarna röstmottagare samt ordförande/vice ordföranden för valdagen, vaktmästare för valdagen, mottagare under valnatten samt rösträknare under den s.k. onsdagsräkningen. Totalt har ca 1 500 personer genomgått förberedande utbildningar.

I samband med de obligatoriska utbildning inför valdagen har instruktioner delats ut. Instruktionerna har utformats av valkansliets genom att skapa ett samlat dokument som innehåller det mest väsentliga från valmyndighetens handledning kompletterat med särskilda lokala instruktioner. Detta har varit tidskrävande arbete som inneburit ökad tydlighet med syfte att undvika dubbla budskap och förvirring.

Vid de obligatoriska utbildningarna för röstmottagare som tjänstgjorde under förtidsröstningen har ackrediteringar delats ut och personal från PostNord har deltagit för att instruera kring postrutiner för rösthanteringen.

Samtliga obligatoriska utbildningar har innehållit ett trygghet- och säkerhetsmoment som presenterats av personal från Malmö stads enhet för trygghet och säkerhet (ETOS).

7.1 Intern utvärdering:

Utbildningarna inför EU-valet har fokuserat särskilt på nämndbeslut kring ordning i valsedelställen. Detta till trots har synpunkter inkommit kring röstmottagarnas hantering av valsedlar i röstningslokalernas valsedelstall. Förhållningsreglerna måste vara ännu tydligare vid utbildningstillfällena inför kommande val så att inga tvivel finns på detta område bland röstmottagarna.

Administrationen av utbildningarna inför valdagen underlättades starkt av Kaskelotsystemet. Röstmottagare kunde med lätthet anmäla sig och vid behov byta utbildningstillfälle på egen hand. Utbildningslokaler (Stadshuset och Rådhuset) var logistiskt lämpliga och praktikaliteter som bokningar, inläpp, fika mm fungerade mycket väl. Personalen i Stadshusets reception var valkansliet behjälpliga genom att notera närvaro på kursdeltagarna.

Utbildningarna hölls av tre utbildare - en stadsjurist med lång erfarenhet av valarbete samt två nyrekryterade utbildare med lång praktisk bakgrund från arbete i vallokal samt internationell valobservation gav utbildningarna en mer praktisk inriktning vilket uppskattades samt minskade valadministrationens sårbarhet vid eventuella sjukdomsfall eller behov av extra insatta utbildningar.

7.2 Utvärdering ordförande/vice ordföranden valdagen

På en skala mellan 1 (*Mycket dåligt*) och 5 (*Mycket bra*) har tillfrågade ordföranden och vice ordföranden gett den obligatoriska utbildningen ett medelvärde på 3,73 (jämfört med 3,23 efter RKL-valet 2018). På samma skala har tillfrågade ordföranden och vice ordföranden upplevt de lokala instruktionerna som delades ut under utbildningarna som 4,44 (jämfört med 3,99 efter RKL-valet 2018). Sammanfattningsvis visar svaren på att de tillfrågade har upplevt en märkbar förbättring.

De tillfrågades kommentarer visade en stor variation kring huruvida utbildningarna ansågs behöva vara längre och mer djuplodande respektive kortare med fokus på nyheter. Detta visar på svårigheten att anpassa utbildning efter behov. I linje med detta har uppdelningen av utbildningarna utifrån erfarenhet varit något som uppfattats positivt av utbildningsdeltagarna.

I utvärderingarna nämndes också en önskan om bättre teknisk hantering av filmvisning och ljud samt att utbildningsmaterialet kan skickas ut i förväg. Förslag uttrycktes om att utbildningen skulle avslutas med en frågestund då frågor som skickats in i förväg kan diskuteras.

Utbildningsmomentet kring trygghet och säkerhet uppskattades som bra komplement.

7.3 Utvärdering vaktmästare valdagen

Under årets utvärdering svarade ca 96 % av vaktmästarna att de upplevt utbildningstillfället som *Mycket bra* (38,78 %) eller *Bra* (57,14 %). Detta är en ökning från förra året då ca 89% svarat *Mycket bra* eller *Bra*. I samband med utbildningen av vaktmästare inför RKL-valet 2018 fick kompletterande information skickas ut via mail, vilket inte behövdes detta år. Både 2018 och 2019 har ca 25 % angett att de tjänstgör för första gången, så andelen som tog del av informationen för första gången är jämförbar. Enstaka vaktmästare har efterlyst tydligare information kring vilka uppgifter som faller under röstmottagarnas visavi vaktmästarnas ansvar.

7.4 Utvärdering teamledare förtidsröstning

Samtliga respondenter har svarat antingen *Mycket bra* (19,2 %) eller *Bra* (80,7 %) på frågan om hur väl utbildningstillfällena förberedde dem inför arbete i röstningslokal. Några har efterlyst mer information om skillnaden mellan teamledare/röstmottagare och hantering av aggressiva och/eller rasistiska påhopp på röstmottagare. Några föreslår separata utbildningar för de som tidigare tjänstgjort i röstningslokal för att undvika upprepningar.

7.5 Utvärdering valnämnden

På en skala med fyra alternativ (*Mycket bra*, *Bra*, *Dåligt* och *Mycket dåligt*) har 37,5 % av de svarande upplevt informationen och innehållet på röstmottagarnas utbildning som *Mycket bra*. 12,5 % upplevde informationen och innehållet som *Dåligt*. 50 % deltog inte vid något utbildningstillfälle. Det har även inkommit synpunkter kring att informationen på utbildningarna bör presenteras på ett bättre sätt, att utbildningsdeltagarna bör ges större möjlighet till dialog samt att teknisk utrustning i form av mikrofon bör användas.

7.6 Förslag på åtgärder

- Digitalt utskick av instruktioner i förväg till röstmottagare.
- Ge röstmottagarna möjlighet att skicka in frågor i förväg som sedan besvaras på utbildningarna.
- Frågestund i slutet av varje utbildning.
- Tydlig information på utbildningar kring vaktmästarnas/ordförandens ansvarsområden.

8. Mottagande av synpunkter och klagomål

Identifierad risk i Riskanalys 2019:

Bristande hantering av synpunkter och klagomål.

Risk att mottagning/insamling av synpunkter från allmänhet inte hanteras på ett systematiskt sätt av röstmottagaren pga bristande rutiner eller okunskap.

Valkansliet brister i sammanställning, förståelse och hantering av inkomna synpunkter.

Valkansliet har arbetat utifrån en skriftlig rutin för hantering av inkomna synpunkter från incidentrapporter, mail, telefonsamtal, dagrapporter, protokoll och utvärderingar. Ett gemensamt digitalt dokument har skapats för att samla samtliga inkomna synpunkter.

Valkansliet har i samarbete med ETOS sammanställt en incidentrapport för röstmottagare att anmäla in incidenter av olika karaktär samt en rutin att allvarliga incidenter omedelbart rings in till valkansliet. Information kring rutiner och hantering av den framtagna incidentrapporten har delgivits samtliga röstmottagare vid obligatoriska utbildningar.

Ordförande och viceordförande (384 st.) gavs möjlighet att lämna synpunkter och kommentarer via en digital utvärdering med en svarsfrekvens på 72 %.

Denna möjlighet gavs även tjänstgörande vaktmästare (97 st.) med en svarsfrekvens på 50 %. samt teamledare under förtidsröstningen (34) med en svarsfrekvens på 76,5 %. En digital utvärderingsenkät har även skickats ut till valnämnden kring deras observationer under förtidsröstningen och i vallokalerna på valdagen med en svarsfrekvens på 57,2 %.

8.1 Förslag på åtgärder

- Skapa en tydligare rutin kring registrering av synpunkter via telefonsamtal och mail.

9. Arbetsmiljö

Identifierad risk i Riskanalys 2019:

Frånvaro av personal på valkansliet under planeringsfas samt under genomförande av valet. Risk för att viktiga moment inte hanteras korrekt pga. sjukdom, överansträngningar, eller bristande koordinering av arbetsuppgifter.

Risk att ambulerande röstmottagare utsätts för hot och våld.

Ett arbetsschema har sammanställts för att garantera valkansliets personal dygnsvila och veckovila under valets mest intensiva perioder utan att påverka valkansliets telefontider och övriga uppgifter.

Löpande verksamhetsmöten har gett samtliga på valkansliet en helhetsbild över valprocessen vilket har underlättat det fortskridande arbetet trots sjukdom på valkansliet.

För att under valdagen skapa en hanterbar arbetssituation, undvika stress så långt som möjligt och samtidigt förmå att förmedla god information till medborgare anlätades två extra resurspersoner på valkansliet för att svara på frågor, en extra person för att vid behov transportera reserver och material till vallokalerna samt utökad tjänstgöring för en stadsjurist.

En separat utvärdering (anonym digital enkät) har genomförts på valkansliets personals upplevelse av arbetsmiljö och trivsel.

Under 2018 flyttade valkansliet från lagerlokalen på Kosterögatan till kontor på Uven. Detta har upplevts som ett stort lyft med alla faciliteter som detta har inneburit och inte minst fysisk närhet som underlättat valkansliets samarbete med viktiga motparter, avdelningar och förvaltningar.

Förtidsröstningen kräver ett stort utrymme under den begränsade förtidsröstningsperioden vilket hanterades av att IT avdelningen avsatte ett konsultrum till valkansliets personal.

Valkansliets personal har deltagit i gemensamma APT på enhetsnivå samt genomfört egna APT för att lyfta arbetsmiljöfrågor som påverkar trivsel och motivation. Valkansliet har också regelbundet genomfört egna veckovisa verksamhetsmöten på sektionsnivå för att bl.a. bredda kunskapen inom kansliet, effektivisera arbetssätt, fånga upp svagheter/brister, koordinera

arbetsmomenten samt minska stuprörsarbete med den sårbarhet som detta innebär.

Ingen ambulerande röstmottagare rapporterade in någon hotfull eller våldsam händelse. Samtliga upplevde stor tacksamhet från väljarna och teamen. Två röstmottagare har rapporterat in ett kränkande bemötande från väljare under förtidsröstning. Samordnare för förtidsröstningen och valchef har haft personliga samtal med respektive. De har erbjudits ny placering men avböjt då de känt stöd från valkansliet och sin arbetsgrupp. I dialog med röstmottagarna har ingen polisanmälan gjorts.

9.1 Intern utvärdering:

Valkansliets personal upplevde det gemensamt framtagna arbetsschemat för valperioden som positivt för att värna om dygns- och veckovila och samtidigt säkerställa bemanning vid telefontider, kvällsutbildningar och inte minst valdagen. Dock upplevdes också att det fastlagda arbetsschemat vid vissa tillfällen som begränsande och bidragande till en minskad flexibilitet.

Arbetsschemat för de i valkansliet som ansvarade för förtidsröstningen var under EU-valet mer överensstämmande med det faktiska behovet än vid föregående val vilket har inneburit att personalens arbete och vila bättre har kunnat följa schemat.

De extra personer som särskilt anlitas på valkansliet under valdagen då arbetsbelastningen beräknades bli som högst innebar en betydligt bättre arbetssituation i jämförelse med situationen under RKL-valet 2018.

En separat utvärdering (anonym digital enkät) har genomförts på valkansliets personals upplevelse av arbetsmiljö och trivsel. Svaren antyder om att trivselen är fortsatt god på valkansliet, dock med en sänkning vad gäller positiv känsla av att gå till jobbet från föregående år. Personalen upplever däremot att arbetsbelastningen under genomförandefasen har blivit betydligt mer hanterbar och att stödet från medarbetare har ökat. Även möjlighet till återhämtning och den fysiska arbetsplatsen upplevs som förbättrad.

Med en svarsfrekvens på 85 % har valkansliets personal (sex personer) besvarat enkäten med sex frågor på en skala mellan 0-100, där 0 beskrivs som *Stämmer inte alls* och 100 beskrivs med *Stämmer helt*. Nedan presenteras utvärderingens samtliga svar i medeltal:

- Min arbetsbelastning har varit acceptabel under planeringsfasen (månaderna innan valet): **Resultat 85** (*Resultat 2018: 87*)
- Min arbetsbelastning har varit acceptabel under genomförandefasen (maj): **Resultat 82** (*Resultat 2018: 68*)
- Jag har fått tillräckligt med stöd från mina medarbetare under arbetets gång: **Resultat 87** (*Resultat 2018: 80*)
- Jag har en positiv känsla när jag kommer till jobbet: **Resultat 88** (*Resultat 2018: 98*)

- Jag har möjlighet att arbeta i lugnare takt efter arbetsintensiva perioder: **Resultat 98** (*Resultat 2018: 85*)
- Jag har under arbetets gång varit nöjd med min fysiska arbetsplats (lokaler, ljus, ljud): **Resultat 87** (*Resultat 2018: 66*)

9.2 Förslag på åtgärder

- Se över behov av kompetens och personalresurser på valkansliet.

10. Information

Mindre medial uppmärksamhet, allmänt lägre intresse och lägre kunskap kring EU-valet i relation till RKL-val, har kompenseras med ökad informations-spridning av allmän information och framtagandet av en informationsfilm som visades på biografier. Valkansliet har även informerat om EU-val 2019 genom distribution av informationsmaterial på flera språk.

För att informera allmänheten om förtidsröstning har annonsering gått ut via följande kanaler:

- Utomhusaffischering över hela staden på informationstavlor.
- Informationsfolder på 6 språk upptryckt för spridning genom bibliotek, köpcentra, universitet, centralstation.
- Annonsering i Sydsvenskan med information om platser för förtidsröstning.
- Annonsering och reportage i Vårt Malmö
- Digital och tryckt annonsering i samtliga köpcentrum där förtidsröstning erbjudits.
- Digital annonsering på pågatågen med fokus på Citytunnel stationernas närmsta röstplatser; Emporia, Triangeln och Centralstationen.
- Framtagandet av informationsfilm som visades på biografier under förtidsröstningsperioden.
- Digital annonsering på Malmö-Lund bussar samt på busslinje 5 i Malmö med fokus på röstlokaler längsmed linjen mellan i anslutning till valperioden.

I samarbete med stadskontorets kommunikationsavdelning har hemsidan kontinuerligt uppdaterats med relevant information riktad till allmänheten kring förtidsröstning och röstning på valdagen. Hemsidan har också kompletterats med bilder och länkar.

Valkansliet har haft tillgång till informationstjänsten m-brain som omvärldsbevakning. Stadskontorets kommunikatörer har även försett valkansliet med viktig information kring information som cirkulerar på sociala medier och som krävt förtydligande svar från valkansliet.

Valkansliet har även vid detta val samarbetat med Funktionsstödsförvaltningen i framställandet av en valguide riktad till personer med funktionsnedsättning.

10.1 Intern utvärdering:

I samarbete med kommunikationsavdelningen har relevant information uppdaterats på hemsidan efter uppkomna behov. Hemsidan är dock ett utvecklingsområde även inför kommande val då tydligare bilder och vägbeskrivningar till röstningslokalerna har efterfrågats.

Informationstjänsten m-brain har varit till hjälp även under EU-valet som verktyg för omvärldsbevakning. Eftersom EU-valet inte har fått medial uppmärksamhet i samma utsträckning som föregående val har verktyget dock inte varit lika betydelsefullt. Som komplement till m-brain har stadskontorets kommunikatörer försett valkansliet med viktig information kring information som cirkulerar på sociala medier och som har krävt förtydliganden från valkansliet.

10.2 Förslag på åtgärder

- Tydligare publicering av bilder och vägbeskrivningar till röstningslokalerna samt relevanta nämndbeslut på hemsidan.
- Se över informationsspridningen.
- Avstämning kring regler för användandet av Valmyndighetens loggor.

11. Säkerhet

Identifierad risk i Riskanalys 2019:

*Sabotage, stök, upplevd otrygghet i röstningslokaler/ vallokaler.
Individer uppför sig hotfullt, aggressivt eller förstör valmaterial.*

Löpande möten har genomförts med ETOS. Framtagna rutiner för inrapportering av incidenter har varit till hjälp för valkansliet att skapa en större helhetsbild kring valsituationen och därmed också kunna ta sitt arbetsgivaransvar gentemot röstmottagarna.

Valkansliet har sammanställt en riskanalys och en rad tänkbara scenarier som har fungerat underlag till den kriskommunikationsplan som tagits fram tillsammans med ETOS och kommunikationsavdelningen.

Malmö stads arbete kring säkerhet i samband med RKL-valet 2018 har presenterats på SKL konferens för övriga kommuner i regionen varpå valkansliet har fått många förfrågningar om vårt material kring incidentrapportering och framtagandet av en kriskommunikationsplan.

Personal från ETOS har presenterat ett säkerhets- och trygghetsmoment vid de obligatoriska utbildningarna riktade till röstmottagare.

Under förtidsröstning har ambulerande väktare varit tillgängliga vid behov och två särskilda tjänstemän från ETOS har varit i beredskap under hela valperioden.

Kontakt har etablerats mellan teamledare och vakter på respektive röstningsställe. Extra vakter har ambulerat under förtidsröstning. Förtidsröstningen och valdagen genomfördes utan några allvarliga incidenter, och inte vid något tillfälle har röstmottagare upplevt behov av att tillkalla polis.

Sammanlagt har 16 st. incidentrapporter inkommit under förtidsröstning (6 st. valsedelrelaterade, 4 st. propaganda i anslutning till röstningslokal, 4 st. synpunkter kring röstningsproceduren och 2 st. främlingsfientliga muntliga påhopp). De inträffade främlingsfientliga påhopp under förtidsröstningen har följts upp med utsatt röstmottagare enligt framtagen rutin.

Totalt har 14 incidentrapporter inkommit under valdagen (5 st. valsedelrelaterade pga. oordning i valsedelstall, 4 st. väljares synpunkter på valprocedur och önskan om att själv lägga ner sin röst, 2 st. dåligt förberedd vallokal, 2 st. valmaterialsrelaterade med svårighet att tillsluta urnan och 1 st. främlingsfientligt muntligt påhopp).

Incidentrapporterna finns på valkansliet och har digitalt sammanställts i ett gemensamt dokument.

11.1 Intern utvärdering:

Röstmottagare kan anses ha följt rutiner för incidentrapportering under förtidsröstningen och under valdagen. Större delen av inrapporteringar avser ordning i valsedelstall då röstmottagare har behövt komplettera, samt att partirepresentanter har haft synpunkter på att röstmottagare inte ansvarar för namnpartisedlar. Att två röstmottagare under förtidsröstningen har rapporterat kränkande uttalanden stärker ytterligare att bemötande av rasism i röstningslokaler även fortsättningsvis bör inkluderas i de förberedande utbildningarna.

Valkansliet upplever att framtagna tänkbara scenarier har varit ett stöd för mentala och praktiska förberedelser. Det nya incidentrapporteringssystemet har också varit till hjälp för valkansliet att skapa en större helhetsbild kring valsituationen och därmed också kunna ta sitt arbetsgivaransvar gentemot röstmottagarna.

11.2 Utvärdering ordförande/vice ordföranden valdagen

Inga kommentarer kring trygghet och säkerhet under valdagen vilket tyder på att vallokalerna har upplevts som trygga och säkra.

11.3 Förslag på åtgärder

- Etablera löpande kontakt med relevanta myndigheter /avdelningar även under mellanvalsåren.

12. Övrigt

Hantering av det nyintroducerade insynsskyddet anses ha fungerat mycket bra under EU-valet. Dock har röstmottagare uttryckt oro kring insynsskydd och köhantering inför kommande RKL-val då ett ökat tryck med ökat allmänt intresse och valdeltagande kan förmodas.

Frågan har uppkommit huruvida röstmottagare kan ta en större ansvar för lagerföring av mindre partiets valsedlar och namnvalsedlar utan att ansvara för placeringen av dem i valsedelställen. Detta för att bistå de mindre partierna som förfogar över mer begränsade resurser.

Röstmottagare i röstningslokaler har lämnat synpunkter på valnämndens ledamöters uppförande i röstningslokaler. Röstmottagare upplevde sig tillrättavisade på ett nonchalant och barskt sätt.

I likhet med de senare genomförda valen har misstag gjorts som föranlett att en väljare nekats möjlighet att rösta på valdagen eftersom personen redan var markerad i röstlängden som röstat. Personen informerades på plats om möjlighet att lämna in överklagan till valprövningsnämnden.

I en överklagan till valprövningsnämnden påstods felaktigheter ha skett i tillhandahållandet av valsedlar i en vallokal på valdagen. Valnämnden lämnade ett yttrande i ärendet varpå Valprövningsnämnden kom till slutsatsen att *“Valnämnden i Malmö stad hade alltså inte någon skyldighet att lägga ut Alternativ för Sveriges valsedlar i röstningslokalerna. Utredningen ger inte stöd för att det har förekommit någon avvikelser från föreskriven ordning i vallagens mening när det gäller tillhandahållande av valsedlar. Det har vidare inte framkommit att någon otillbörligen har verkat vid valet på annat sätt. AAs överklagande ska därför avslås.”* **Valprövningsnämndens beslut 2019:27**

13. Uppföljning av utvärdering 2018

Efter RKL-val 2018 gjordes en utvärdering med förslag på förbättringsåtgärder. Dessa har funnits med vid planering av EU-valet 2019. Nedan beskrivs de förslag som gjordes på åtgärd 2018 samt de åtgärder som faktiskt genomfördes.

13.1 Valadministration

Förslag på åtgärd 2018

- 1) Inkludera arvodeshanteringen för vaktmästare och förtidsröstning inom Kaskelotssystemet.
- 2) Se över möjligheten till ytterligare en resursperson verksam under hela förtidsröstningsperioden samt under valdagen.

Åtgärd 2019

- 1) Arvodeshanteringen för vaktmästare och förtidsröstning har administrerats via Kaskelot, vilket har fungerat bra och sparat en hel del tid – både för valkansliet och för HR-service.
- 2) På grund av förändrad personalsituation har en ytterligare resursperson inte tillsatts under förtidsröstningsperioden. Arbetsfördelningen har istället justerats mellan samma antal medarbetare. Under valdagen fanns ytterligare en person tillgänglig utöver ordinarie personal för att vara behjälplig med utkörning av valmaterial och reserver.

13.2 Lokaler

Förslag på åtgärd 2018

- 1) Ta in ytterligare ett ambulerande team som enbart kan besöka SUS.
- 2) Använda alternativa vallokaler i närheten av förskolor, Ön på Limhamn samt i större utsträckning använda sporthallar.
- 3) Dialog/möten med skolledning/vaktmästare för att tydligare utse specifika lokaler för valdagen.
- 4) Tydligare instruktioner om uppgift och förväntningar på vaktmästarna.
- 5) Inköp av små gatupratere som kan placeras utanför samtliga vallokaler för att på så sätt höja synligheten för väljarna.

Åtgärd 2019

- 1) Ytterligare ett ambulerande team tillsattes som vid flera tillfällen besökte de olika avdelningarna på SUS, dock var efterfrågan betydligt mindre i jämförelse med RKL-valet 2018.
- 2) Fyra förskolor ersattes av större skolor/sporthallar och ett av valdistrikten på Skolan på Ön flyttades till Glasbruksskolan.
- 3) Valkansliet har varit snabbare på att informera skolledning gällande nyttjande av deras lokaler, samt i större utsträckning kontrollerat att vaktmästarna känner till vilka av skolans lokaler som ska användas under valdagen.

- 4) Vaktmästarnas instruktioner har skrivits om och förtydligats.
- 5) Samtliga vallokaler har utrustats med gatupratare.

13.3 Valmaterial

Förslag på åtgärd 2018

- 1) Kasserat gammalt valmaterial som inte är funktionellt och införskaffar nya pennor, kuvertsprättare, gummiband.
- 2) Grundlig inventering bör genomföras i ett tidigare skede varpå ett tydligare ägandeskap kring beräkning, beställning och kontroll av valmaterial till förtidsröstningen respektive valdagen kan ske. Personal med särskilt ansvar för förtidsröstning bör äga processen kring valmaterial till röstningslokalerna.
- 3) Den stora delen av paketering som utförs av extern personal innehöll oacceptabelt många brister pga. slarv. Inför kommande val bör en ny arbetsgrupp anlitas alternativt öka kontrollmomenten och tydliggöra rutiner för löpande stickprov under paketeringsprocessen. Paketeringslistorna måste göras tydligare i ett tidigare skede.

Åtgärd 2019

- 1) Oanvändbart material har kasserats och ersatts med nytt.
- 2) Inventering har genomförts inför den stora beställningen av valmaterial från Valmyndigheten. Valmaterial både till valdagen och förtidsröstningen har samordnats gemensamt.
- 3) En ny arbetsgrupp anlätades för att genomföra packningen av allt valmaterial. Arbetsgruppen tilldelades tydliga instruktioner och personal från valkansliet var ofta närvarande och genomförde löpande stickprov. Detta gav bättre resultat och var mer kostnadseffektivt.

13.4 Transport/leverans

Förslag på åtgärd 2018

- 1) På egen hand ansvara för överlämningen av förtidsröster till Post Nords lokaler. Valkansliet ska göra en beräkning på vilken kostnadsskillnad en sådan förändring skulle innebära.
- 2) Valkansliet bör ha tillgång till fyra bilar under hela förtidsröstningen.
- 3) För att ge mer tid till hantering av förtidsröster på valdagen bör en tidigare leverans begäras av förtidsröster ut till vallokaler under valdagen.

Åtgärd 2019

- 1) Valkansliet genomförde en beräkning som visade att det skulle vara mer fördelaktigt om Post Nord ansvarade för överlämningen, både ekonomiskt och utifrån arbetsresurser. Dock har valkansliet tagit över ansvaret kring transporten av väljarförteckningar. I avtalet med Post Nord lades även in ett krav om att de skulle ha två personer vid transporten av förtidsröster i syfte att underlätta kommunikationen kring överlämningen och på så sätt minska stressfaktorn för röstmottagarna.
- 2) Valkansliet hade under hela valperioden tillgång till fem bilar.
- 3) Kraven på leverans höjdes så att leveransen tidigarelades under valdagen.

13.5 Rekrytering/bemanning

Förslag på åtgärd 2018

- 1) Närmare samarbete med SUS inför EU-valets förtidsröstning
- 2) Senare start av rekrytering (ca 4 månader innan valdag) för att försöka undvika färre avhopp.
- 3) Se över hur kontakt istället kan ske på en högre central nivå för att ett större ansvar för urvalet av vaktmästare hamnar på respektive skola.
- 4) Enklare och mer rättvist arvoderingsystem samt ett förtydligande av vaktmästarnas uppdragsbeskrivning.
- 5) Förslag på schemaupplägg bör skickas ut i ett tidigare skede till ordföranden.
- 6) För att säkerställa att aktiva politiker inte tjänstgör som röstmottagare bör samtliga röstmottagare intyga att de inte står som kandidater på valbar lista.
- 7) Rutiner för hantering av reserver under valdagen bör förtydligas.

Åtgärd 2019

- 1) Valkansliet har haft ett bra samarbete med personalen på SUS, däremot har avdelningscheferna på SUS inte visat samma intresse.
- 2) Rekryteringen av röstmottagare till vallokalerna påbörjades ca 4 månader innan valdagen. Antalet avhopp veckorna innan valdagen fortsatte ligga på samma höga nivå som vid RKL-valet 2018.
- 3) Valkansliet har ökat sin kontakt med rektorer, men utan krav på ökat ansvarstagande.
- 4) En mindre begränsning har implementerats vid bemanningsförfarandet för att minska vaktmästarnas löneskillnader. Dock ingen större översyn pga. tidsbrist.
- 5) Schemaförslag skickades ut tidigare, men antalet avhopp innebar dock att nya scheman fick skickas ut.
- 6) Valkansliet har redan i första steget av rekryteringen informerat om rekryteringsprinciper. Fem personer har avfärdats efter granskning.
- 7) Rutiner för praktisk hantering av reserver har utarbetats och implementerats under valdagen.

13.6 Utbildningar

Förslag på åtgärd 2018

- 1) Starta tidigare med utbildningstillfällen inför valet.
- 2) Utbildningarna bör delas upp och riktas till två grupper; nya röstmottagare och erfarna röstmottagare. Form och innehåll bör anpassas efter gruppindelning.
- 3) Skapa tydligare struktur på utbildningar som riktar sig till nya röstmottagare respektive röstmottagare med erfarenhet.
- 4) Tydlighet kring valkansliets hållning i värderingsfrågor med utgångspunkt från beslut av valnämnden.
- 5) Digitalt utskick av instruktioner i förväg till röstmottagare.
- 6) Tydligare genomgång av uppdragets alla beståndsdelar för de tjänstgörande vaktmästarna inför EP-val 2019

Åtgärd 2019

- 1) Utbildningarna startade ca en vecka tidigare än vid RKL-valet 2018.
- 2) Utbildningarna delades upp i olika grupper utifrån uppdrag och erfarenhet, vilket visade sig vara uppskattat: En utbildning för alla ordförande och vice ordförande, en utbildning för alla röstmottagare och längdförare, samt en utbildning för alla som tjänstgör för första gången. Två nya utbildare med praktisk erfarenhet från vallokal rekryterades.
- 3) Innehållet i utbildningarna anpassades efter uppdrag och erfarenhet och innehöll även mer inslag av praktisk information.
- 4) Till samtliga val- och röstningslokaler skickades skrivelser och rutiner ut kring hantering av rasism och kränkande behandling.
- 5) Detta har prioriterats bort, men bör ligga kvar som förslag på åtgärd till kommande val.
- 6) Valkansliet har arbetat med att öka tydlighet i utbildning samt i skriftliga instruktioner. Utvärdering av vaktmästare styrker att detta har uppnåtts.

13.7 Information

Förslag på åtgärd 2018

- 1) På hemsida publicera tydligare bilder och vägbeskrivningar till röstningslokalerna samt relevanta nämndbeslut.
- 2) Tillgång till M-brain (omvärldsbevakning) till samtliga på valkansliet.
- 3) Tydligare skyltning vid vallokaler (gatupratere).

Åtgärd 2019

- 1) Fokus har legat på att ständigt ha korrekt och uppdaterad information på hemsidan kring valkansliets telefontider, öppettider för förtidsröstning. Vägbeskrivningar kvarstår som åtgärds punkt.
- 2) Två medarbetare på valkansliet har haft tillgång till M-brain och har löpande uppdaterat övrig personal på kansliet.
- 3) Samtliga vallokaler har utrustats med gatupratere.

13.8 Säkerhet

Förslag på åtgärd 2018

- 1) Inkludera hantering av rasism i de förberedande utbildningarna.

Åtgärd 2019

- 1) samtliga utbildningar har inkluderat rutiner kring hantering av rasism.
-